

Az osztálytalálkozó mint lelki helyzet és kérdőívszervező elv egy magyar kutatásban

Szepesi Balázs, 2022. május

1992 májusában az irodalom érettségi feladatunk arról szólt, milyen „A számvetés mint lelki helyzet és versszervező elv néhány magyar költeményben”. 30 év elteltével jön az osztálytalálkozó, miközben egy az ország rendszerváltás utáni három évtizedét feltáró kutatáson dolgozom. Mindez új meglátásba helyezheti a közelmúlt tudományos vizsgálatát.

Az egymás utáni osztálytalálkozók csoportképein a fiúk hasa egyre nagyobb, a lányok egyre kifinomultabb a smink. A tekintetekben halványabb a láng, kevesebb az ijedtség, több a szomorú vagy elégedett elfogadás. Egyébként Te semmit sem változtál! A régi barátok arca, kezük és lelkük mozgása a régi. Ugyanaz a mosoly, ugyanaz a stílus, ugyanaz a hülye poén. Persze érződik az óvatosság, kell pár pohár, míg feltör a régi ártatlanság több évtizednyi nagybetűs idomítás után. Pedig a 30. osztálytalálkozón már nincs mit bizonyítani - megtanulta mindenki, hogy a saját életét éli. Már nagyjából tudjuk, mi működik, mi nem és miért. Van siker, amit a szerencse hozott, van amiért keményen kellett dolgozni - kívülről pedig senki meg nem mondja melyik ez vagy az.

Moszkva tér – Török Ferenc filmje

Velünk változott a világ

A nagy szabadság 1990-es kitörésével rengeteg lehetőség nyílt meg. Pimaszon fiatalon kerülhetett valaki pimaszul magas pozícióba. Hihetetlen mértékben és sebességgel gazdagodhatott meg valaki, ha

jókor volt jó helyen. Közben a régi világ összeomlása maga alá temette több millió ember életének nem csak a jövőbeli kilátásait, hanem mindennapi biztonságát is. 1990 környékén még elég egyformán álltak a Zsigulik és a Daciák a lakótelepi parkolóban, ugyanonnan volt a krémes és ugyanolyan volt a sör az érettségi utáni családi vacsoránál. A szülők élettapasztalata alapján nem volt olyan nagy a tétje, ki hol tanul tovább.

Aztán van, aki újra dobhatott a hatosra, másnak pedig egyest hozott ki a kocka. Az egyik családban a szülőknek jött a jól fizető állás, a céges autó, a gyerek pedig az egyetem után pár évvel már vezetői székben ült, harminc évesen már a kiégést kezelte Föld körüli úttal. Máshol a lakáshitel sem volt megugorható, apu elvesztette a munkáját, jött a válás, az érettségizőnek is évek kellettek, míg sikerült stabil állást találnia.

Kit erre, kit arra sodort az élet, sokféle módon éltük meg az érettségi utáni évtizedeket.

Hamis a baba – Bujtor István filmje (1991)

Belenőtünk

Így vagy úgy, de idővel megtapasztalta az ember feje, melyik fal van betonból, melyik papírból. Óvatos lett mindenki csak úgy bízni, remélni; már nem olyan elnyűhetetlen a lélek és a test, mint ifjú titánként. Már megtanultuk, hogy nincsenek csodák és kezdjük elfelejteni, hogy néha azért vannak.

A csalódások egy része még fáj, másik része elfogadható ár a felesleges illúziók feladásáért. A lelkesedés, a szeretet már nem olyan hebrencs. Az érzelmek nagy része leülledett. Kialakult, a rokonok, barátok és az üzletfelek milyen körét nyúlüregünk melyik részébe engedjük be. Sok kötődés,

szerelem már csak emlék, simogat vagy szúr, amikor fel-feltör néha. Aki velünk maradt, azzal összeszoktunk, együtt nyílunk és nyikorgunk, mint egy régi ajtó.

A gyerekek hozzák a változást. Nőnek, aztán mindjárt, idővel pedig tényleg kirepülnek. A szülői létet nem mindig elfogadó világból lopjuk haza az energiát, cserébe a gyerekek napról napra tartják bennünk a lelket, élénk pedig a tükröt. Az ő szemükbe kerül át a tűz és az ijedtség az érettségi fotónkról.

Az Összkép a magyar társadalom és gazdaság működéséről szóló elemzések magazinja. [Iratkozz fel hírlevelünkre, kövess minket](#), ha szeretnéd mélyebben megérteni, hogyan működik Magyarország.

Integret a múlt

Jó újra átélni a szép pillanatokot: az átmulatott éjszakákat, a melegen simogató nyarakat, az esküvő komolyságát fedő vidámságot, a gyerekek születését, felnevését. Érdekes végig venni, mennyi energia, vesződések voltak a munkában, a nevelésben, a lakásban, a kocsiiban, az akart vagy akaratlan újratekérésekben. Nehéz, de hasznos átgondolni, mikor mi tört el. Szakítások, nagy emberi csalódások, kirúgások, üzleti bukások, betegségek, fájdalmas gyászok, kútba esett tervek. Fontos az is, ki segített ilyenkor összeszedni a cserepeket, tartott ki mellettünk, amikor a világ ellenünk fordult és magunkat is elhagytuk.

A lelkiismerettel is érdemes elszámolni. Miért is nem szerettünk vissza, miért nem segítettünk, szóltunk be vagy hallgattunk, csempészünk be saját érdekünket a kiskapun. Persze itt is két oldalú a mérleg: volt, hogy maradtunk, pedig sietnünk kellett volna, adtunk, amikor nem is kérték, megmondtuk, mert szégyen lett volna némán jobban kijönni a dologból.

És ott vannak a számba vehető dicsőséges pillanatok is, amikor sikerült, amikor mindenki figyelt, amikor éreztük, hogy a világ is elismeri, ez Valami és Te csináltad. Persze voltunk észrevétlenül hatalmasok is néha: a vállunkon állva lett valaki nálunk is nagyobb, siettünk saját bajunkat félretéve másét csillapítani, vagy épp megálltunk, hogy valaki előttünk érjen át a lassan csukódó ajtón.

Érdekes leltárt csinálni, hogyan formált minket az elmúlt 30 év. Ennek a korosztálynak magával értetődő élménye volt, hogy szabad, sőt kaotikus a világ. A társadalmi elvárások, a felnőtt élet lehetőségei és elvárásai folyamatosan változtak. Legjobban mi értjük, hogy senki sem ad mércét, iránytűt, mindenkinek a saját útját kell járnia. Aközben alakult ki a világ, miközben mi belenőtünk.

B oldal

Előttünk még a munka java, de azért már nagyjából adott a pálya. Egyre inkább a tapasztalat, a rutin, a megbízhatóság vagy kiismerttség hajtja a gépet és nem a bizonyítás vágya. A lelkesedés, a remény stabil öröklánngá ált össze, amit szítani már nehéz, a vihart is jól bírja - fénye nem vakít, nem perzsel, csak láttat és melegen tart.

A felnőtt élet fele eltelt, futni kezd a B oldal. Egyre gyakoribb lesz, hogy nem önmagunk elől, hanem önmagunk után loholunk. Itt fáj, ott szúr - egyre többször leszünk hálások a doktoroknak. Egyre gyakoribb, hogy nem kell, hanem szeretnénk a gyerekekkel lenni, de ő már valahol máshol jár. Egyre több lesz a temetés és kevesebb az esküvő. Persze szép számok is lesznek a B oldalon. Ráérós esték, jobban megértett szépségű nyarak, fiatalokiban elmaradt csatangolások. A sok évtizednyi munka meghozza a

tapasztalatot, az elismerést. Jön még jó néhány nehéz feladat, amiben a korral járó bölcsesség ad irányt az új csikók erejének, akik már egyre inkább a gyerekeinkre hasonlítanak és nem ránk.

Ilyenek voltunk

Az osztálytalálkozó az oldalcserre csendjében segítenek elgondolkozni mindezen. Jó újra látni a régi arcokat. Az ő történeteikből, elejtett őszinte mondataikból, fedeztéként használt átermészetes gesztusaikból értjük meg jobban önmagunkat. A régi közös történetek már nem feszítenek minket, nem egymásnak kell elszámolnunk.

A nosztalgia nem a dacos újraélés vágyával, hanem régi érzéseink felidézéseként tör ránk. Nem követel, hanem ad a találkozó. Referencia pontot, gyökereink mélységének megérezését, erőt adó kacsintásokat. Nem a méricskélés miatt fontos, kivel mi történt, hanem szeretnénk jobban érteni magunkat és egymást.

Osztálytalálkozó – A Carson Coma dala

Széttartó pályák

Annyira ritkán tartottak szét a pályák, mint az elmúlt 30 évben. Hiába volt 30 éve egyforma a blúz és az öltöny, sokféleképpen éltük meg a szüleink számára is érthetetlenül változó világot. Volt, aki otthon maradt, volt, aki világgá ment. Volt, aki a biztonságot kereste, volt, aki a kihívást. Volt, aki a karriert választotta, volt, aki a családot. Az egyiknek tálcán kínálta az élet a nagy lehetőségeket, másnak pedig a pofonokat sorozata adta az ütemet. A sok sors, ami egy 30. osztálytalálkozón kirajzolódik, felvázolja, hogyan is alakult a világ, amiben élünk.

Hasznos tükör

Sokkal jobban értenénk a világot, ha a közelmúlt történetét az adatsorok, elemzések mellett abból próbálnánk megérteni, mi is történt az egykori középiskolai osztályokkal. Kiderülne, mik is voltak a nagy kudarcok, sikerek, a világ melyik fordulatai pörgettek meg minket is leginkább. Hasznos tükör régi fiatalember énünk régen látott barátainak tekintete. Ebből a gondolatból kutatás lett.

Az [„Integtet a múlt – Ilyenek voltunk: 30 év kérdőíve”](#) című felmérés a középiskolát 1987 és 1993 között befejezők sorsát vizsgálja. Az eredményekről a kutatáshoz kapcsolódó osztályok, iskolák rájuk vonatkozó egyedi elemzést is kérhetnek. Segíts feltárni, hogyan is élte meg az ország a rendszerváltás utáni első három évtizedet. Integtet a múlt, integess vissza!